

Klemencsics Andrea:
Szóbeli meghallgatás elmaradása, trafikbotrány és ironizálás a bíróságon

Emberi Jogok Európai Bírósága (EJEB) tavaly november óta öt jelentős ügyben hozott döntést, melyek közül három esetben a magántulajdon sérelme miatt, két alkalommal pedig a tisztességes eljáráshoz való jog sérelme miatt marasztalta el hazánkat. Jelen cikkben az első négy eset, míg jövő héten terjedelmére tekintettel a Nagy Béláné kontra Magyarország ügy kerül bemutatásra.

Az első, Pákozdi kontra Magyarország¹ ügyben nem a szokásos eljárás elhúzódása volt az elmarasztalás indoka, hanem a Legfelsőbb Bíróság (ma: Kúria) előtti szóbeli meghallgatás elmaradása vezetett a tisztességes tárgyaláshoz való jog sérelmének megállapításához. Az ügy lényege, hogy a kérelmező ellen a Fejér megyei adóhatóság az 1999-es és 2001-es év időszakának bevallására végzett adóellenőrzést 2004 áprilisától decemberig, amely folyamánként további 10 961 884 forint személy jövedelemadót vetett ki a kérelmezőre 5 480 808 forint adóbírsággal, illetőleg 6 551 884 forint kamattal. Az adóhatóság nem fogadta el a kérelmező, valamint édesapja vallomását, miszerint a vitatott összeget személyi kölcsönként kapták saját cégbe történő befektetési célzattal, ugyanis a kérelmező édesapja semmilyen bizonyítékot nem volt hajlandó arról szolgáltatni, hogy azon időszakban ténylegesen rendelkezett a vitatott összeggel. A másodfokú adóhatóság szintén elutasította a kérelmező fellebbezését fenntartva az elsőfokú adóhatóság 2005. évi döntését arra hivatkozva, hogy mivel a vizsgálatok adózói forráshiányt állapítottak meg, a kérelmezőnek kell bizonyítania, honnan származik a jövedelme. A kérelmező ezt követően keresetet indított.

Az eljáró Fejér megyei bíróság 2006. február 28-án hozott ítéletét – amellyel megváltoztatta az adóhatóság döntését – a kérelmező édesapjának tanúvallomására alapozva. Megállapította továbbá, hogy az adóhatóság állításával ellentétben a kérelmező édesapjának nem volt kötelezettsége arra, hogy igazolja bevételeit illetőleg számot adjon vagonáról, amelyet lányának adott kölcsön.

A megyei bíróság ítéletével szemben az adóhatóság felülvizsgálat iránt terjesztett elő kérelmet a Legfelsőbb Bíróságnál. A felülvizsgálat során a Legfelsőbb Bíróság a kérelmező édesapjának tanúvallomását „valószínűtlennek” minősítette arra hivatkozva, hogy sem könyvelés sem bankszámla kivonat nem igazolja e pénzmozgást, továbbá amennyiben a cél a szülők többségi részesedésével működő szövetkezetbe történő befektetés, indokolatlan volt harmadik félként a kérelmezőt bevonni. Továbbá kifejtette, hogy e bonyolult sémára nem adott sem a kérelmező sem édesapja megfelelő magyarázatot, így a kérelmező állításai nem merítik ki a 2003. évi XCII. törvény 109 §. (3) bekezdésének meggyőző bizonyíték fogalmát. A Legfelsőbb Bíróság megváltoztatta a Fejér Megyei Bíróság ítéletét, így az adóhatóság határozata került jóváhagyásra.

Az EJEB eljárása során a 6. cikk sérelmét vizsgálta, azon okból kifolyólag, hogy a tisztességes eljárás sérelmét kimeríti-e, hogy nem tartottak szóbeli meghallgatást. Ennek

¹ *Pákozdi v. Hungary* No. 51269/07 (23 March 2015).

folyományaként a Bíróság eljárásában megvizsgálta, hogy a 6. cikk, a tisztességes tárgyaláshoz való jogról szóló szakasz egyáltalán alkalmazható-e a konkrét esetben tekintettel arra, hogy az EJEB gyakorlata szerint az adó és pótdíjak polgári eljárás keretében történő kiszabása jelen cikk hatályán kívül esik.

A büntető vád viszont a cikk hatálya alá tartozik abban az esetben, ha az alábbi hármas követelménynek megfelel:

1. nemzeti jog szerinti besorolása
2. természeténél fogva
3. a kiszabott büntetés mértéke és súlyossága is erre utal.

Ami a hazai jog szerinti minősítést illeti, az adóbírság nem a büntetőjogi szankciók közé, hanem a közigazgatási szankciók közé sorolandók. A második kritérium esetében megállapítható, hogy az adóbírság célja nem a vagyoni kár megtérítése, hanem büntető jellegű, a további bűnisméltés megakadályozását célozza. A harmadik kritérium pedig teljesül azáltal, hogy ilyen súlyos bírságot (50%) szabtak ki, egyértelművé teszi, hogy büntetésről van szó, így az Egyezmény 6. cikke alkalmazható.

Az eset befogadhatósága után a Bíróság elemzése tárgyává tette a meghallgatásra vonatkozó szabályokat és megállapította, hogy alapvetően a nemzeti bíróságok hatáskörébe tartozik az a kérdés, hogy mikor tartanak szóbeli meghallgatást az ügy körülményeinek figyelembevételével. Jelen ügyet vizsgálva azonban az EJEB azt állapította meg, hogy az eljárás büntetőeljárással egyenértékű, ahol a Legfelsőbb Bíróság az alsóbb fokú bíróság bizonyítékokra vonatkozó értékelésével nem értett egyet, így az újraértékelést a tényekre is kiterjesztette és eközben nem biztosított lehetőséget az ügy szempontjából döntő fontosságú szóbeli meghallgatásra, tehát megvalósította 6. cikk sérelmét.

A kérelmező 125 460 euró vagyoni kárának és 300 000 euró nem vagyoni kárának megtérítését kérte illetőleg 4500 euró ügyvédi költséget, melyből az EJEB 7500 euró illetőleg 2000 euró ügyvédi költség megtérítését ítélte meg két szavazat ellenében, ugyanis Helen Keller svájci és Jon Fridrik Kjølbros dán bírók különvéleménye szerint nem meríti ki a 6. cikk sérelmét a szóbeli meghallgatás elmaradása.

A második, *Vékony kontra Magyarország*² ügyben Magyarország a magántulajdonhoz való jogot sértette meg a nemzeti dohányboltok üzemeltetésére szóló koncessziós jogok odaítélése során. Az ügy felperese, Vékony László családi vállalkozás keretében 1994 óta üzemeltette kisboltját, ahol többek között dohánytermékeket is árult, amely a családi vállalkozás bevételeinek mintegy egyharmadát tette ki. A család rendelkezett a szükséges engedélyekkel, így a dohánytermék mint jövedéki termék forgalmazására szóló vámhatósági engedéllyel is.

2012. szeptember 24-én hirdették ki a fiatalok dohányzásának visszaszorításáról és a dohánytermékek kiskereskedelméről szóló 2012. évi CXXXIV. törvényt, amely többszöri

² *Vékony v. Hungary* No. 65681/13 (01 June 2015).

módosítás után 2013. július 1-én lépett hatályba. A törvény értelmében a dohánytermékek kiskereskedelme kizárólag az állam hatáskörébe utalt tevékenység, amelynek gyakorlását az állam koncessziós szerződéssel meghatározott időre átengedheti. A felperes Vékony László indult a koncessziós pályázaton, azonban koncessziós jogot nem kapott. A pályázatokat az állam kizárólagos jogát gyakorló ND Nemzeti Dohánykereskedelmi Nonprofit Zrt. bírálta el. Azt követően, hogy Vékony és családja a dohánykereskedelemmel felhagyott, boltjuk bezárására kényszerültek, mivel annak fenntartása már nem bizonyult nyereségesnek a fennmaradó bevétel mellett.

Vékony az EJEB-hez fordult többek között azon az alapon, hogy dohánykereskedelmi engedélyének elvesztése a magántulajdonától való jogellenes megfosztást valósított meg. Ítéletében az EJEB helyt adott a felperes keresetének, és összesen 21 000 euró kártérítést és perköltséget ítélt meg Vékonynak. Az EJEB megállapította a magántulajdonhoz való jog sérelmét, azaz a kereskedelmi engedélyt jelen ügyben a tulajdonnal egy tekintet alá esőként értékelte. Az Egyezmény szerint bárkit tulajdontól megfosztani csak közérdekből, törvényben meghatározott feltételek szerint lehet. Az EJEB szerint az egyén alapjoga korlátozásának arányosnak kell lennie a követendő közérdekű céllal, jelen esetben a közegészségügyi megfontolásokkal és a fiatalok védelmével. Márpedig az arányosság követelmény Vékony esetében nem teljesült.

Az EJEB álláspontja szerint a pályázati időszak túl rövid volt, ráadásul az elutasító döntésről való tudomásszerzés és a pályázati időszak lezárulta között mindössze három hónap telt el, így a felperesnek nem állt módjában alkalmazkodni az előállt feltételekhez. Mindezen túl a koncessziós jog odaítélésénél teljes mértékben figyelmen kívül hagyták a korábbi jogokat, lehetőséget sem biztosítva arra, hogy a korábban engedéllyel rendelkezők a fiatalok védelmét elősegítő intézkedésekkel a változásokhoz alkalmazkodjanak. Az EJEB szerint a felperes Vékonyra ilyen módon rótt személyes teher túlzott mértékű volt a közérdekű célokhoz képest.

A harmadik ügyben az EJEB ismét megállapította, hogy sérti a magántulajdonhoz való jogot a végkielégítéseket sújtó különadó. A Bíróság 6600 euró kártérítést, 3000 euró perköltséget és kamatait ítélte meg Sikuta Péternek³ Magyarországgal szemben az Egyezményben biztosított tulajdonhoz való jog sérelme miatt. A felperes 2011-ben azért követelt kártérítést, mert a munkaviszonya megszűnésekor neki kifizetett 4 millió 997 ezer forintos összeget az ezt követően hatályba lépő, a közszférában kifizetett végkielégítések megadóztatásáról szóló törvény⁴ 98%-os különadóval sújtotta. Így a visszafizetendő összeg a már befizetett járulékok levonása után 2 millió 144 ezer forint volt. Sikuta szerint az adó többek között az Egyezménynek a tulajdontól való megfosztást tiltó, Első Kiegészítő Jegyzőkönyvének 1. cikkébe ütközött.

Sikuta több mint nyolc éven át állt alkalmazásban, munkaviszonyát ezt követően szüntették meg közös megállapodással. Munkaviszonya megszűnésekor megkapta addigi bérét, végkielégítését, és a fel nem használt szabadsága után járó összeget. Ezután lépett

³ *Sikuta v. Hungary* No. 26127/11 (27/01/2015).

⁴ 2010. évi XC. törvény, egyes gazdasági és pénzügyi tárgyú törvények megalkotásáról, illetve módosításáról

hatályba a végkielégítéseket sújtó különadókról szóló törvény, amely akkor a közzsférában dolgozó vezetők végkielégítésének 3,5 millió forint feletti részét 98%-os mértékű különadóval sújtotta. Érdemes megjegyezni, hogy a hasonló tartalmú korábbi törvényeket a magyar Alkotmánybíróság alkotmányellenesnek találta. Végül az adó sikeres bevezetése után a mostani üggyel azonos ténybeli alapon több eljárás is indult az EJEB előtt, melyre hivatkozva hozta meg mostani döntését is a testület.

A negyedik a Kincses kontra Magyarország ügy,⁵ amelyben a kérelmező a Battonyai Kerületi Bíróság előtt folyó perben egy vadásztársaságot képviselt ügyvédként. A Békés Megyei Bírósághoz történő fellebbezésében ironikusan azonban vulgáris szavak használata nélkül kérte, hogy az elsőfokú eljárás felülvizsgálata mellett az eljáró bíró szakmai hozzáértését is vizsgálják meg.

Az indítvány beérkezését követően a Békés Megyei Bíróság a Békés Megyei Ügyvédi Kamarának továbbította a fellebbezést mivel véleménye szerint az ügyvéd által tett állítások alkalmasak fegyelmi eljárás megindítására. A kamara 2003. április 11-én értesítette a kérelmezőt a fegyelmi eljárás megindításának tényéről, melynek eredményeként 2004. június 10.-én 300 000 forint összegű bírság megfizetésére kötelezték. Az eljárás a fellebbezéseket követően végül 2010. április 20.-án fejeződött be, amikor is a Legfelsőbb Bíróság elutasította a felülvizsgálatára vonatkozó kérelmet. Az EJEB-től a kérelmező a 10. cikkben foglalt véleménynyilvánítás szabadságának, és a 6. cikkben foglalt tisztességes eljáráshoz való jogának sérelmének megállapítását kérte.

A véleménynyilvánítás szabadságának korlátozásának tényét a Bíróság megállapította, azonban a vizsgálata alá vonta, hogy az Egyezmény 10. cikkének 2. bekezdésben foglalt korlátozási lehetőségnek eleget tesz-e a büntetés. Vizsgálata során kifejtette, hogy alapvetően az igazságszolgáltatási szerveknek bírálhatóság szempontjából többet kell viselniük, mivel az állampolgárok igazságszolgáltatásba vetett bizalmához ez elengedhetetlen. Azonban felhívta a figyelmet arra, hogy különbséget kell tenni sértés illetve kritika között, és az ügyvéd által tett állítások az előbbi körébe tartoznak, kifejezetten az indítvány hangneme okán. A Bíróság korábbi döntéseire (Meister kontra Németország ahol tanácsra tettek sértő kijelentést) hivatkozva, megállapította, hogy az Egyezmény 10. cikkét nem sértette a fegyelmi eljárás illetőleg a büntetés kiszabása. A 6. cikk, azaz az ésszerű időn belüli eljárás követelményével szembeni panaszt azonban a Kormány sem vitatta, így a 7 éves eljárási időtartamra tekintettel megállapításra került jelen cikk sérelme. A kérelmező 4241 euró vagyoni, míg 10 000 euró nem vagyoni kártérítést kért, melyből az EJEB mindössze 1500 eurót ítélt meg.

⁵ *Kincses v. Hungary* No. 66232/10 (01 June 2015).